

BESMETTELIJKE ZIEKTES

binnen de postduivenliefhebberij

Binnen de postduivenliefhebberij zijn er tal van besmettelijke ziektes waarmee de duiven in contact kunnen komen. Dit komt door het veelvuldig contact met duiven uit andere bestanden. Behalve met de duiven in de containers komen de duiven ook in aanraking met 'aanvliegers' en met wilde duiven en vogels. Een individueel duivenbestand is in dat opzicht een onderdeel van het grote geheel.

De belangrijkste besmettelijke ziektes waar we bij duiven mee te maken hebben, worden veroorzaakt door:

- * Parasieten zoals luizen, mijten, spoelwormen, haarwormen, lintwormen, darmbotjes, coccidiosis, hexamithiasis en trichomoniasis (= 't Geel);
- * Bacteriën zoals Salmonella (= paratyfus) en Streptokokken;
- * Chlamydia (= Ornithose) en
- * Virussen zoals paramyxovirus, pokken-, herpes-, adeno- en circovirus.

Voor veel besmettelijke ziektes zijn er medicijnen beschikbaar om duiven die besmet zijn te kunnen behandelen. Deze medicijnen werken niet voorbehoedend en hebben alleen zin als er al sprake is van besmetting. Omdat met medicijnen niet kan worden voorkomen dat duiven besmet raken, hebben preventieve kuren dus ook geen zin. Het gebruik van medicijnkuren om ziektes te voorkomen heeft vaak zelfs nadelen vanwege de bijwerkingen. Ziektes kunnen wel worden voorkomen door gebruik te maken van entstoffen/vaccins. Om die reden zijn bijvoorbeeld entstoffen ontwikkeld tegen paratyfus.

Een bijzondere plaats voor virusziektes

Voor virusziektes bij postduiven zijn geen medicijnen beschikbaar om duiven, die besmet zijn, te kunnen behandelen. Tegen virusziektes zijn er worden entstoffen/vaccins ontwikkeld die kunnen voorkomen dat deze ziektes een kans krijgen. Voor duiven zijn momenteel alleen entstof-

fen tegen het paramyxovirus en tegen het pokkenvirus voorhanden.

Paramyxoproblemen en pokken kunnen dus worden voorkomen en hoeven dan ook in de duivensport geen problemen meer op te leveren. Het circovirus is in Nederland nog vrijwel onbekend binnen de duivensport. Deze virusziekte speelt in Amerika al meerdere jaren een belangrijke rol. Sinds 1997 is het virus ook in België geconstateerd. We moeten er rekening mee houden dat dit virus ook in Nederland voor problemen gaat zorgen.

Het adenovirus en het herpesvirus hebben de afgelopen jaren binnen de postduivenliefhebberij veel problemen veroorzaakt. Er zijn veel misverstanden over de verschijnselen en de bestrijding van deze virusziektes. Het lijkt me dan ook goed om de verschillende kenmerken van het adenovirus en het herpesvirus op een rij te zetten. Ook om aan te geven hoe we het beste op deze besmettelijke ziekte kunnen inspelen.

Verschijnselen van het adenovirus:

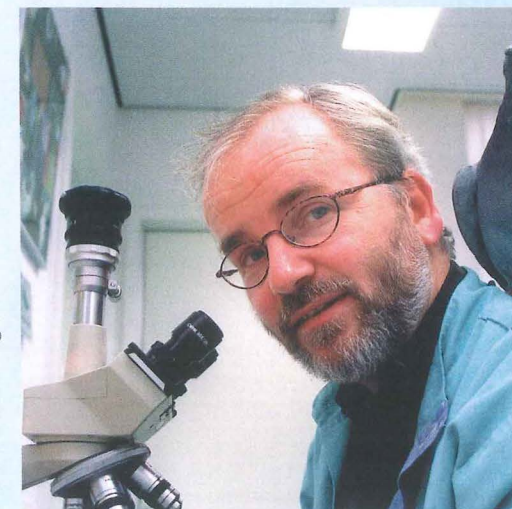
- * verminderde eetlust;
- * veel drinken;
- * braken;
- * afwijkende ontlasting;

Wilde tortelduif met pokken. Postduiven kunnen ook besmet worden door wilde duiven.

- * afwijkende urine (geel tot zeegroen van kleur in plaats van wit);
- * vermagering en
- * acute sterfte.

De verschijnselen kunnen onder andere lijken op verschijnselen zoals we zien bij paratyfus en bij vergiftigingen. Bij sectie is een van de meest opvallende afwijkingen een sterk afwijkende lever.

Drs. Hooimeijer.

Verschijnselen van het Herpesvirus:

- * luchtwegproblemen met een nat oog, bruine doppen zoals we ook kunnen zien bij 'Ornithose';
- * difterie in de keel door een ontsteking van de slijmvliezen zoals we ook kunnen zien bij 'het Geel' of bij pokkendiphtherie;
- * verlammingen, draaiekkens e.d. veroorzaakt door afwijkingen in het zenuwstelsel. Deze verschijnselen kunnen lijken op klachten bij paramyxovirus, paratyfus en vergiftigingen;
- * verder dezelfde verschijnselen zoals beschreven bij het adenovirus.

Het is duidelijk dat het niet altijd eenvoudig is om vast te stellen wat de duif precies mankeert omdat de verschijnselen van diverse aandoeningen erg op elkaar lijken. Bovendien zien we in de praktijk vaak dat er meerdere problemen tegelijkertijd spelen. Voor het stellen van een diagnose, moet een laboratorium worden ingeschakeld waar men over de juiste onderzoeksmethoden beschikt.

Verminderde conditie en weerstand

Virusziektes krijgen vooral een kans als de conditie en de weerstand van de duiven is verminderd.

Verschillende factoren kunnen daarbij een rol spelen:

- * Overbevolking op het hok, waarbij de minder vitale duiven worden afgepikt.
- * Ongunstige klimaatomstandigheden in het hok, waardoor het welzijn van de duiven in het geding is.
- * Het combineren van verschillende leeftijden in hetzelfde hok.
- * Het aanschaffen van duiven die worden toegevoegd aan het bestand.
- * De stress van het inkorven, vooral voor de minder sterke/vitale en gevoelige duiven.
- * De aanwezigheid van andere ziektes/besmettingen.

Enkele belangrijke ziektes die een rol spelen zijn: Het Geel, Hexamithiasis, Mijten, Luizen, Coccidiosis, Wormen en Salmonella.

Het Geel en Hexamithiasis behoren tot de belangrijkste besmettingen bij jonge duiven. Bij een onderzoek, uitgevoerd in 1994 in de Kliniek voor Vogels in Meppel, bleek dat in 37% van de consulten Trichomoniasis werd gevonden. Hexamithiasis werd in 11% van het totaal aantal consulten gevonden. Bij de controle van jonge duiven tijdens het enten, werd in 24% van de gevallen Hexamithiasis gevonden. Bij het onderzoek van zieke jonge duiven werd in 36% van de gevallen Hexamithiasis aangetoond.

Voor Hexamithiasis moet als een ernstige ziekte bij jonge duiven worden beschouwd en speelt een belangrijke rol bij gezondheidsproblemen bij jonge duiven.

De angst voor E.coli

De laatste jaren wordt veel geschreven en gepraat over het bestrijden van de bacterie 'Escherichia coli' terwijl er feitelijk sprake is van een besmetting met het herpesvirus of met het adenovirus.

Het is opmerkelijk dat er veel minder wordt gepraat over het herpesvirus en het adenovirus terwijl deze virussen verantwoordelijk zijn voor veel van de problemen die we tegenkomen. De E.coli moet worden beschouwd als een normale darmbewoner bij duiven. Deze bacterie is dan ook niet de veroorzaker van de problemen/epidemie met diarree en sterfte zoals we die de afgelopen jaren binnen de duivensport tegenkomen.

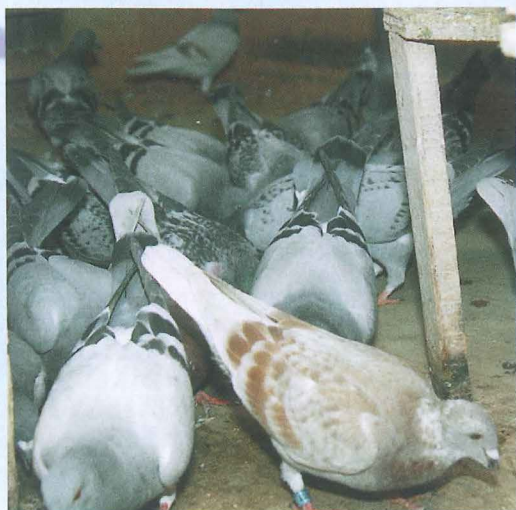
Het vinden van een E.coli betekent normaal gesproken dan ook niet dat de bacterie moet worden bestreden. Een E.coli kan bij individuele duiven complicaties veroorzaken die het gevolg zijn van andere ziektes. Het herpesvirus en het adenovirus zijn daarvan duidelijke voorbeelden.

Als gepraat wordt over een 'Coli-probleem' moet >>

>> steeds de vraag gesteld worden wat eigenlijk het probleem is en of het zinnig is om alle duiven in een hok/bestand te behandelen tegen een normaal voorkomende bacterie.

Het bestrijden van de E.coli bij alle duiven in een bestand is af te raden als blijkt dat de gezondheidsproblemen zich voordoen bij een minderheid van de duiven die gevoelig is voor het adenovirus of het herpesvirus.

© Falco Ebben

Hok jonge duiven.

Het valt, afhankelijk van de omstandigheden, te overwegen of een individuele duif die om welke reden dan ook aangehouden moet worden, apart behandeld moet worden. Om een dergelijke duif aan te houden voor de kweek is overigens zeer onverstandig. We moeten er sterk rekening mee houden dat de gevoeligheid voor ziektes kan worden overgedragen op het nageslacht.

De E.coli bestrijden in een hok is ook onverstandig omdat de gebruikte antibiotica de normale darmflora verstoort en dat kan een reden zijn voor het ontwikkelen van diarree.

Het is bekend dat overmatig en overbodig antibioticumgebruik grote nadelen heeft op de langere termijn. Bacteriën kunnen resistent worden, waardoor medicijnen uiteindelijk geen effect meer hebben als het écht nodig is. Daarmee worden in de toekomst nieuwe problemen gecreëerd. Om dezelfde reden zijn zogenaamd preventieve kuren tegen paratyfus ook zeer ongewenst binnen de duivenliefhebberij.

Het is dus niet mogelijk om de E.coli met kuren terug te dringen, omdat deze bacterie niet is weg te denken uit de duivensport. De angst voor de E.coli-bacterie is niet terecht en deze leidt alleen maar tot overmatig, overbodig en daardoor on-

gunstig medicijngebruik.

Niet elke duif wordt ziek

We kunnen er vanuit gaan dat alle postduiven in contact komen met het herpesvirus en het adenovirus. Bij een uitbraak van een besmettelijke (virus)ziekte is het altijd opmerkelijk om te zien dat er grote verschillen zijn tussen individuele duiven en tussen verschillende hokken.

Binnen hetzelfde hok kunnen er duiven die aan de ziekte doodgaan, terwijl andere duiven niet of nauwelijks ziekteverschijnselen vertonen. In het ene hok zijn soms nauwelijks problemen, terwijl in het andere hok veel duiven ziek worden. Dat kunnen we ook constateren tijdens een griep-epidemie bij de mens. Ook hier geldt: iedereen wordt wel besmet, maar uiteindelijk blijkt maar een kleine minderheid echt ziek te worden. Een nog kleinere groep patiënten kan aan griep overlijden. De meerderheid heeft geringe klachten of zelfs helemaal geen klachten. Waarom wordt iemand elk jaar ziek van griep en heeft zijn of haar huisgenoot er nooit last van?

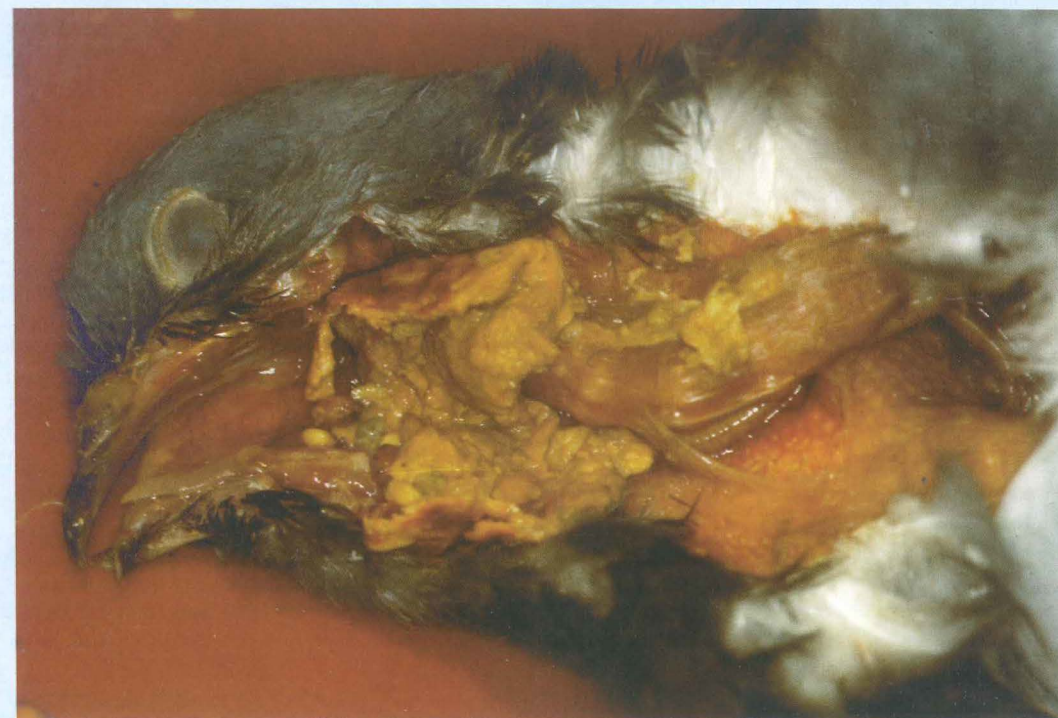
Het is bij pluimvee bekend dat er grote verschillen bestaan tussen kippenrassen als het gaat om de gevoeligheid van virusziektes. We kunnen er vanuit gaan dat de gevoeligheid voor virusziektes

Ontlasting met typisch afwijkende urine die in plaats van wit, groenig is. Deze afwijking zien we veel in combinatie met het adenovirus en het herpesvirus.

gekoppeld is aan erfelijke eigenschappen. Binnen de pluimveehouderij, maar ook bij de plantenveredeling, wordt met dat gegeven steeds meer rekening gehouden bij het kweken van nieuwe ongewone rassen of bij het verbeteren van bestaande rassen. Dit gegeven is ook bij postduiven van groot belang, omdat het mogelijk is om minder gevoelige duiven te kweken.

© J. Hootmeijer

Sectiebeeld van een duif met de typische afwijkingen die we zien als gevolg van difterie, zoals we kunnen zien bij het herpesvirus.

© J. Hootmeijer

Belang eigen weerstand

Goed uitgeledeerde, sterke duiven vertonen helemaal of bijna geen ziekteverschijnselen bij een besmetting met het adeno- of herpesvirus. De weerstand wordt bij deze duiven door een besmetting verhoogd. De 'eigen weerstand' tegen virusziektes is van groot belang en een belangrijk onderdeel van de kwaliteit van de duif.

Uit stelselmatig navraag aan liefhebbers die bij mij om advies komen, blijkt dat er na twee tot drie jaar van de honderd gekweekte jonge duiven, hooguit nog tien een plaats op het hok hebben. Negentig van de honderd postduiven zijn binnen een korte tijd gedoemd te verdwijnen omdat ze niet voldoen aan de eisen van de duivensport. Duiven die gevoelig zijn voor (virus)ziektes zullen uiteindelijk altijd (moeten) verdwijnen uit de duivensport.

Deze selectie lijkt erg streng, maar deze selectie gebeurt ook in de vrije natuur. De grote meerderheid van de jonge vogels die in de natuur worden geboren, gaat binnen een jaar dood, want er is maar plaats en voedsel voor een beperkt aantal. Alleen de sterkste en meest vitale vogels/duiven overleven om vervolgens voor nakomelingen te zorgen. Deze taak is in de natuur behoorlijk zwaar en zeker te vergelijken met de prestaties die we van postduiven verlangen.

Postduivenhouders selecteren op die prestaties. Duiven die goed presteren zullen over het algemeen gezond en vitaal zijn. Deze gezondheid en vitaliteit moeten duiven echter van zichzelf hebben en kan niet worden bereikt met medicijnen. Gedurende het hele leven van een duif zal er dus ook op gezondheid en vitaliteit gelet en geselecteerd moeten worden. Des te eerder er aan een duif iets afwijkends wordt opgemerkt waardoor deze uitgeledeerd wordt, des te beter zullen de overige duiven zich ontplooiën. Allereerst omdat er meer ruimte wordt gecreëerd en vervolgens omdat het besmettingsgevaar is verminderd. Bij zo'n sterke selectie op jonge leeftijd, moeten we niet alleen denken aan het duidelijk optreden van ziekteverschijnselen. Een duif kan zich op allerlei manieren ongunstig onderscheiden van de rest, zoals:

- welke duif zit het minst glad en strak in de bevedering;
- welke duif laat zich door anderen wegpikken van een favoriete plek of bij de voerbak;
- welke duif vliegt steeds het laatste het hok uit;
- enz.

Voor een goed oplettende duivenliefhebber is er genoeg houvast voor selectie te vinden. Als iemand dat serieus doet (heb ik als duivendierenarts ervaren) dan heeft zo'n duivenliefhebber aan-

>>

>> zienlijk minder (gezondheids)problemen bij de duiven dan liefhebbers die dat niet doen. Mijn advies is om de eerste 12 weken al gauw 25-30% van de jonge duiven uit te selecteren.

Ook in de (duiven)topsport geldt de stelling dat een kampioen geboren wordt en niet gemaakt. Als we ons daarbij realiseren dat 90% van de jonge duiven binnen twee a drie jaar zal verdwijnen, wordt het selecteren plotseling een stuk gemakkelijker.

Conclusies en adviezen bij problemen door herpes- en het adenovirus

* Er zijn voor het herpesvirus en het adenovirus geen voorbehoedende entstoffen beschikbaar. Voor virusziektes zijn er geen medicijnen beschikbaar. Dus: normaal gesproken worden geen antibioticakuren gegeven bij een virusziekte omdat deze medicijnen geen invloed hebben op een virusziekte. Bij griep worden er ook geen antibiotica gegeven, tenzij er complicaties optreden zoals een longontsteking. Het betreft dan een individuele behandeling waarbij de rest van de familie niet wordt behandeld.

* Het gaat bij de aanpak van virusziektes altijd om managementmaatregelen. Belangrijk daarbij is allereerst te laten uitzoeken om welke ziekte het precies gaat. Tegelijkertijd moet geprobeerd worden te achterhalen waarom de ziekte een kans heeft gekregen. Dat betekent dus altijd: laat zieke/dode duiven onderzoeken.

* Bij een uitbraak van een virusziekte in een kippenhok of varkensbedrijf is het doodmaken en het verwijderen van zieke dieren een van de eerste en belangrijkste maatregelen. Dat geldt ook voor een duivenbestand. Omdat de erfelijke variatie in een duivenbestand als regel veel groter is dan die van een kippen- of varkensbestand, krijgt normaal gesproken een minderheid van de duiven ziekteverschijnselen. Het is altijd van groot belang om zeer sterk te selecteren en (jonge) duiven met ziekteverschijnselen onmiddellijk te verwijderen. Door een tijdige selectie blijft het probleem tot een minderheid beperkt.

* Het aantal jonge duiven zo nodig terugbrengen naar niet veel meer dan twee jonge duiven per kubieke meter hokinhoud. De praktijk heeft uitgewezen dat dit aantal een goed uitgangspunt vormt gedurende het vliegseizoen. Uiteindelijk wordt het aantal door de duiven zelf bepaald, omdat elke duif een bepaalde ruimte opeist. Als duiven vijf weken oud zijn, kunnen er meer in een hok dan wanneer de duiven ongeveer twaalf weken oud zijn.

* Het onderzoek van de dierenarts kan uitwijzen dat, naast de virusbesmetting, nog andere ziektes een rol spelen. Afhankelijk van de bevindingen van het onderzoek, kan er worden behandeld voor eventuele ziektes/besmettingen die tegelijkertijd spelen.

* Gedurende 14 dagen een combinatie van versterkende middelen verstrekken. Aanbevolen wordt een combinatie van Amino-zuren, Mineralen, Vitaminen en Sporenelementen via het voer te mengen met biogarde/yoghurt. Vervolgens nog enkele weken om de dag.

* Gedurende 10 dagen appelazijn (reformwinkel) via het water toevoegen. Vervolgens twee tot 3 keer per week. Van appelazijn is bekend dat de groei van ongewenste bacteriën, schimmels en gisten wordt geremd. Dosering een eetlepel per liter water.

* Afhankelijk van de omstandigheden kan het verstrekken van elektrolyten worden overwogen om het vochtverlies te compenseren.

* Het hok uitgassen met een Koudijsblokje. Door het uitgassen worden virussen in het hok teruggedrongen, waardoor de besmettingsdruk verminderd. De temperatuur in het hok moet daarbij minimaal 15 graden zijn en de vochtigheidsgraad zo hoog mogelijk.

* Een virusuitbraak hoeft dus nooit het einde van een duivenbestand te betekenen, zoals zo vaak ten onrechte wordt beweerd. De daarvoor gecreëerde angst is voor veel liefhebbers aanleiding om 'blind' te gaan kuren. Een virusziekte zal ook nooit het einde van de postduivenliefhebberij betekenen, omdat er altijd voldoende duiven zijn met erfelijke eigenschappen die een voldoende hoge eigen weerstand garanderen tegen zo'n virusziekte. Deze duiven bepalen de toekomst van de postduivenliefhebberij.

Het is essentieel dat bij problemen de duiven worden onderzocht, zodat bekend is wat de oorzaken zijn. Het is de enige manier om te weten of en hoe er behandeld moet worden en welke maatregelen genomen moeten worden om problemen in de toekomst te voorkomen.

Als er problemen zijn, is het ook van belang om te weten waar niet tegen behandeld hoeft te worden!

Drs. Jan Hooimeijer, Vogeldierenarts
Meppel, juni 1999

(Met dank aan Geert van Oortmerssen en Leo van der Waart voor het kritisch lezen van de tekst.)

GRATIS

duivenhokken voor de jeugd

Duivensport De Heus Distributie met duivenhokkenbouw en inrichting gaat, in samenwerking met de winkeliers die bij de verkooporganisatie zijn aangesloten, de startende jeugd van Nederland sponsoren in de vorm van duivenhokken.

De jeugd heeft de toekomst

Voor de gehele maatschappij (dus ook op sportief gebied) geldt dat de jeugd de toekomst heeft. Kijk naar sporten zoals zwemmen en turnen waar men vanaf een jaar of dertig al als 'oud' wordt gezien. Een aantal sporten, waaronder de duivensport, vormt hierop een uitzondering. Op dit moment ligt in West-Europa de gemiddelde leeftijd van de duivensportbeoefenaars zelfs boven de vijftig jaar. Met het oog op de toekomst is dit toch wel zorgelijk te noemen en het belang om ook in Nederland meer jeugd bij deze mooie hobby te betrekken is daarom groot. In tegenstelling tot tal van andere

sporten kan de duivensport voor een beginnende betrekkelijk duur zijn. Wie wil gaan voetballen koopt een paar schoenen en een korte broek en is vertrokken. Zo eenvoudig ligt dat niet voor de toekomstige duivenliefhebber. Voor hem of haar komt er meer bij kijken. De huidige beoefenaars hebben daarom de taak om in samenwerking met het bedrijfsleven de starters tegemoet te komen. Enerzijds zullen zij moeten helpen met het verkrijgen van materialen als hokken, manden en klokken en anderzijds (en dat is zeker zo belangrijk) zullen zij hen met raad en daad moeten bijstaan. De nieuwe leden moeten immers alles nog leren en een succesvolle start is een garantie om ze als lid te behouden.

Zes gratis duivenhokken

Duivensport Nico de Heus uit Hedel heeft initiatief getoond om de jeugd tegemoet te komen. Dit Nederlandse bedrijf gaat zes duivenhokken voor jeugdleden gratis in bruikleen geven. Hierbij is gedacht aan een hokafmeting van ca. 2.50m x 1.80m. De bedoeling is dat drie jaar op een rij twee hokken zullen worden geplaatst. De hokken worden ingericht door Fa. van Aastel uit Bad Arolsen-Messenhausen (Duitsland).

Na zo'n twee jaar is het duidelijk of deze beginnende jeugdleden voor de sport gewonnen zijn. Zij moeten dan een eigen hok aanschaffen en 'hun' startershok kan dan weer naar een nieuwe jeugdige beginner. Zo blijven de hokken rondgaan.

Het eerste hok zal tijdens de Nationale Manifestatie in Rosmalen worden tentoongesteld. Na de beurs wordt het geplaatst bij de eerste 'gelukkige'. Wie zal dat zijn ... De bedoeling is om deze nieuwe liefhebbers op de voet te gaan volgen. Met enige regelmaat zal verslag worden uitgebracht in de meewerkende duivensportbladen.

Inschrijven

De hokken zullen via de verenigingen worden toegewezen. Een bestuurder kan zich, als er een serieuze kandidaat is, melden bij Duivensport De Heus door voor 1 september 1999 een kaartje of brief met de gegevens van de vereniging (naam vereniging, naam voorzitter of secretaris en diens adres en telefoonnummer) en de gegevens van het jeugdlid (Naam, adres en telefoonnummer)

te sturen. De inschrijving dient ondertekend te zijn door de ouder/ verzorger van het jeugdlid en de voorzitter/ secretaris van de vereniging. Als zich binnen de gestelde termijn meer dan twee verenigingen hebben aangemeld, dan beslist het lot.

U kunt de inschrijving sturen naar:

Duivensport De Heus, Postbus 19,
5320 AA Hedel.

(Het hok blijft eigendom van Duivensport De Heus. Zij houden de bevoegdheid het hok ten alle tijde weg te halen.)

